

УДК 159.955.6:316.776.23(470-651.1:477-651.2)
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.52.23>

ЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, АРГУМЕНТАЦІЯ ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВІ ЗАСОБИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ ДУХОВНІЙ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Людмила Непіпенко

*Національна академія Національної гвардії України,
гуманітарний факультет, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін
майдан Захисників України, 3, 61001, м. Харків, Україна*

Стаття присвячена висвітленню взаємозв'язку логічної компетентності, спроможності особистості до аргументації на основі критичного осмислення сучасних подій, як важливих засобів оптимізації протидії російській агресії проти України в духовній сфері. А саме, протидії невід'ємним складовим розв'язаного широкомасштабного гібридного вторгнення рф в Україну – інформаційній та смисловій війнам, спрямованим на заміщення системи цінностей, різку зміну і маніпуляцію внутрішніми настановами, на руйнування самоідентичності не лише окремої особистості, але й усього соціуму, з метою зробити їх не здатними чинити опір подальшому класичному завоюванню і поневоленню. Зазначено, що духовність належить до одного з головних екзистенціалів – винятково важливих модусів суспільного буття, існування держави. Розкрито джерела та основні загрози духовній безпеці українського соціуму. Акцентовано увагу на суттєвих відмінностях ефективності доведення і спростування в логіці та в реальній практиці процедури аргументації, де ціннісно-смисловий підхід може набувати самостійного значення. Обґрунтовано, що у річницю поставленого перед закладами освіти завдання оновлення її змісту у напрямку забезпечення потреб з формування якісного людського капіталу з інноваційним, системним та критичним мисленням потужною підмогою має стати впровадження в освітню діяльність НА НГУ навчальних курсів «Філософія культури», «Теорія аргументації», «Теорія і практика аргументації». Методологічне підґрунтя дослідження становлять прагматично-аксіологічна роль філософії освіти, що надає теоретичні основи осмислення освітньої ролі цінностей критичного мислення, а також принципи наукової об'єктивності та соціального гуманізму, діалектичний підхід, включаючи принципи розвитку, детермінізму, взаємозв'язку та взаємодії, визнання соціальних закономірностей і можливості їх пізнання. У процесі підготовки статті були використані наступні методи дослідження: аналіз і синтез фактичного матеріалу, елементи компаративного аналізу аргументації у традиційній логіці та в теорії аргументації – галузі філософських знань, індукція, дедукція, системно-структурний, а також теоретичний аналіз джерел з проблеми, прагматичний та аксіологічний, сходження від абстрактного до конкретного.

Ключові слова: логічна компетентність, аргументація, критичне мислення, духовність, духовна агресія, духовна безпека.

Нагальність звернення до означеної проблеми обумовлюється двома взаємозалежними чинниками. По-перше, тим, що духовність, будучи пов'язаною з ціннісними орієнтирами, спрямовує поведінку людини. По-друге, вагомою роллю, яку відіграють логічна компетентність, здатність особистості до аргументації на основі критичного осмислення сучасних подій у протидії російській агресії в духовній сфері. Адже на практиці логічна компетентність, аргументація та критичне мислення спрямовані на коригування поведінки людей, які розв'язують певні спільні завдання у процесі взаємодії між собою. Інтерпретація

аргументів є одним із найважливіших засобів, що сприяють оптимізації колективної дії. Це особливо актуально в сучасних умовах необхідності протидії інформаційній та смислової війнам, як невід'ємним складовим розв'язаної широкомасштабної гібридної агресії РФ проти України. Адже смислова війна спрямована на заміщення системи цінностей, різку зміну і маніпуляцію внутрішніми настановами, на руйнування самоідентичності не лише окремої особистості, але й усього соціуму, роблячи їх не здатними чинити опір подальшому класичному завоюванню і поневоленню. Відмінність смислової війни від інформаційної – в стратегічній спрямованості на руйнування не лише системи знань, а й на самознищення об'єкта агресії (особистості, соціальної групи, нації у цілому) через зміну їхньої системи цінностей і всієї картини світу. Тактична мета смислової війни – у переорієнтації духовного світу людини – її почуттів, ціннісно-смислових орієнтацій, світогляду на тлумачення фактів історії й сьогодення в потрібному ворогові, керованому сенсі. Звідси духовна агресія РФ проти України спрямована на руйнування національних цінностей і ментально-цивілізаційних підвалин самобутності українського народу, його духовної культури; на руйнування духовного світу особистості, її світоглядних основ, на девальвацію розуміння свободи, моральних і загальнолюдських цінностей [1; 2, с. 23–26].

Розгляд і вивчення критичного мислення, його можливостей у розвитку особистості відбувається у межах різних галузей наукового знання – філософії, психології, педагогіки тощо [3; 4; 5; 6; 7]. Залежно від напрямів ідентифікації та розвитку досліджень наводиться чимало різних трактувань сутності критичного мислення, проте і досі немає спільної думки щодо його визначення. Втім, аналіз філософсько-освітнього дискурсу проблеми доводить, що своїм корінням критичне мислення сягає в часи Античності, є аналітико-синтетичним процесом, який тісно пов'язаний з логікою, аргументацією, раціональністю [5, с. 56–58; 6, с. 23–25; 7, с. 115; 8, с. 133–134; 9, с. 293, 295]. Актуальність проблеми підкреслює поява досліджень з критичного мислення, як складової резистентності до маніпулятивного впливу і резильєнтності особистості в умовах війни, чинника інформаційно-психологічної безпеки і здоров'я особистості, одним із ефективних шляхів розвитку якого виступає система освіти [8; 9]. Важливо, що ці розвідки містять результати досліджень, проведених за грантової підтримки Національного фонду досліджень України за проектом 2021.01/0021 «Формування критичного мислення громадян як чинник безпеки в умовах збройного насилля та інформаційної агресії на Сході України».

Проте, слід зазначити, що незважаючи на значну кількість досліджень з проблеми оволодіння логічною грамотністю, аргументативною компетентністю у процесі навчання, розвиток критичного мислення засобами освіти і досі залишається нагальною проблемою. Невипадково Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр. визначає метою вищої освіти не лише професійний, а також інтелектуальний та культурний розвиток особистості, формування якісного людського капіталу. Тому перед закладами освіти постає завдання оновлення змісту освіти у напрямку забезпечення потреб з розвитку інноваційного та критичного мислення. Саме сучасні швидкі соціальні зміни, розвиток інформаційного суспільства та високотехнологічної економіки вимагають від майбутніх фахівців нарівні з професійними ще й загальних компетентностей, серед яких важливе значення надається здатності критично та системно мислити [10].

Виходячи з вищенаведеного та аналізу літературних джерел з проблеми, дослідження взаємозв'язку логічної компетентності, аргументації та критичного мислення потребує розгляду в теоретико-методологічному аспекті, як відправної точки у побудові практичних навчальних програм з їх формування та розвитку, особливо в інформаційно-психологічному вимірі війни, як чинника духовної безпеки особистості.

Мета статті – висвітлення взаємозв'язку логічної компетентності, здатності до аргументації та критичного мислення, як важливих засобів формування ціннісно-сміслових констант духовності особистості, оптимізації протидії духовній агресії РФ проти України; розкриття значущості, у річці конкретно-практичного вирішення поставленої проблеми в системі вищої освіти, впровадження в освітню діяльність НА НГУ навчальних курсів «Філософія культури», «Теорія аргументації», «Теорія і практика аргументації».

Духовність – це багатозначний феномен, який виявляється у поліваріантних аспектах фундаментальних орієнтирів буття людини. Складовими духовності, як багатомірної системи, постають відбиття в структурах свідомості й самосвідомості особистості ціннісних орієнтирів, поглядів, моральних потреб, інтересів, що визначають ставлення людини до навколишньої дійсності, інших людей, до себе та виступають внутрішніми суб'єктивно значущими регуляторами активності. Духовність знаходить вияв й у контексті смисложиттєвих цінностей минулих поколінь; у поєднанні смисложиттєвих надбань попередників з пошуком нових глибинних смисложиттєвих ціннісних основ сьогоденного і майбутнього існування в сучасному світі; у ціннісно-сміслових творчих життєвих здійсненнях і поразках особистості. Маючи своєю суттєвою ознакою універсальний характер, в реальній дійсності духовність знаходить вияв у всіх проявах активності особистості (діях, у різних формах і зразках поведінки, наповнених певними ціннісно-смісловими мотивами та змістом). Духовність «центрується навколо внутрішнього світу, рухається до суб'єктивного буття і визначає поведінку людини в усіх сферах життя, поєднуючи індивідуальні і загальнолюдські цінності», «служує однією з можливостей виходу людства з дисонансів сучасної культури» [11, с. 33; 12, с. 126, 130].

Завдяки своєму суперечливому характеру духовність особистості потенційно містить у собі безмежність можливостей. Можна говорити про різні типи духовності, на кшталт морально розвиненої, позитивної, негативної і, навіть, агресивної духовності. Позитивна духовність пов'язується з вищими духовними буттєвими цінностями, суспільно-історичними уявленнями про добро і зло, справедливість і несправедливість і т.п. Негативний вияв духовності пов'язаний з ворожістю, гнівом, насильством, ненавистю, агресією, які претендуючи на роль цінностей, знаходять виправдання, у тому числі й на загальнодержавному рівні. Сьогодні останнє спостерігається у вигляді рашизму, що визначений Постановою ВР України від 02.05.2023 р. новим різновидом тоталітарної ідеології та практики, на яких ґрунтується режим, сформований у РФ під керівництвом в. путіна, заснований «на традиціях російського шовінізму й імперіалізму, практиках комуністичного режиму СРСР та націонал-соціалізму (нацизму)» [13]. Однією з характерних ознак і наслідків рашизму є розв'язана проти України війна, воєнні злочини та злочини проти людяності, «застосування з метою реалізації експансіоністської державної політики практики поширення... російської мови та культури, російської православної церкви, медіа, політичних та громадських інституцій, пропагування ідей «русского мира» [13]. Духовна агресія рашизму з його концепт-ідеологією «русского мира», спрямована на: втягнення України в російську ментально-просторову матрицю, духовне скріплення України з Росією, на прийняття українським населенням російської духовно-культурної традиції, викривлення та ліквідацію у них всієї системи духовного захисту шляхом деформації та руйнування духовних основ свідомості наших громадян, зміни загальної спрямованості їх волі та устремлень, руйнування найглибших прошарків внутрішнього світу людини, заперечення української державницької традиції, введення в масову свідомість населення думки про нібито традиційну недержавність України і нездатність до створення власної держави тощо [14]. Духовна агресія РФ проти України здійснюється за трьома напрямками:

інформаційно-пропагандистському, мовно-культурному та історіософському. Цілком очевидно, що протистояти таким викликам сьогодення неможливо з простим лінійно побудованим мисленням. Тим паче, що швидкість величезного обсягу сучасних інформаційних потоків, які досить важко перевірити на достовірність, стають підґрунтям негативного впливу на формування масових думок і переконань, підґрунтям маніпулювання свідомістю людей. Це вимагає від особистості критичного аналізу інформації, протидії різним токсичним інформаційним впливам. У зв'язку з цим варто звернути увагу на тісні взаємозв'язки логіки, аргументації та критичного мислення.

Логічна компетентність виявляється у комбінації логічних знань, умінь, навичок, способів мислення, що визначають здатність особи логічно правильно мислити, невід'ємними рисами чого є чіткість, визначеність, послідовність, несуперечливість, доведеність, аргументованість, вміння помічати і виправляти логічні помилки. В реальному житті суто логічний підхід до усунення розбіжностей, що виникають у процесі спілкування людей, часто виявляється не досить ефективним. Це пов'язано з тим, що у традиційній логіці аргументація тривалий час ототожнювалась з процедурою доведення, що обумовлювалося їхньою однаковою формальною структурою (теза, аргументи, демонстрація). Така формальна подібність процедур доведення та аргументування призвела до тривалого розгляду останньої у якості лише одного із засобів доказу. Проте між ними спостерігається суттєва відмінність. Аргументація в логіці має свої межі, з яких виходить аргументація, розглянута у річищі лінгвістики і філософії. Така аргументація ширше за логічні правила аргументації. Зокрема, у логіці ефективність доведення обумовлюється чіткістю й однозначністю формулювання висунутої тези. В реальній практиці аргументації ця настанова часто порушується, адже з метою переконання іншої сторони теза може бути перефразована як відповідь на реакцію опонента, або змінена з метою досягнення мети аргументації і т.п. Якщо логіка у якості аргументів визнає тільки твердження із задалегідь встановленою істинністю чи очевидні для всіх учасників комунікації твердження, то у реальному процесі аргументації часто використовуються проблематичні і, навіть, сумнівні з точки зору істинності твердження. Також при здійсненні процедури аргументації, важливу роль відіграє безліч чинників прихованого (у тому числі й маніпулятивного) впливу ініціатора аргументації на іншу сторону з метою підвищення ефективності переконання останньої у власній правоті. У даному випадку дії ініціатора аргументації спрямовуються не тільки на стимулювання у протилежній сторони раціонального мислення, а також й ірраціонального, на досягнення певного емоційного настрою задля забезпечення збігу позицій одержувача інформації з відправником аргументів. Кінцевою метою аргументації стає переконання у необхідності прийняття запропонованої тези/тез, як конкретного керівництва до дії. Успішність аргументації залежить й від точності розуміння особливостей особистості чи сторони, яку (яких) переконують. Якщо ми хочемо, щоб наша модель аргументації досягла визначеної мети, то слід враховувати не лише логічні характеристики аргументації, але й ціннісні настанови осіб, які приймають участь в аргументації, співвідносити стратегію аргументації та обрані аргументи зі структурою особистості. Тим самим, теорія аргументації являє собою вчення про найбільш ефективні у процесі комунікації логічні і нелогічні методи і прийоми переконливого впливу. Аргументація, як операція обґрунтування різних тверджень, рішень або оцінок, поряд з логічними способами переконання також застосовує мовні, емоційно-психологічні та інші нелогічні способи.

Слід зазначити, що ціннісно-смысловий підхід в аргументації може набувати самостійного значення. Так, саме використання рф аксіологічного, ціннісного аспекту у власній практиці аргументації стало підґрунтям конкретизації, логічного конструювання на основі

цих обмірковувань агресивної концепт-ідеологеми «русского мира», виразнішого окреслення ідеалу останнього, як виправдання збройного насильства, агресивної імперської політики росії не тільки щодо України, а й у глобальному масштабі. Апеляція до емоційної сфери, використання аргументів з прихованим руйнівним потенціалом ціннісно-сміслових горизонтів духовності людей сьогодні виявилось важливою складовою російської гуманітарної агресії, інформаційної та смислової війни проти України.

Як бачимо, аргументація, будучи ядром комунікативної раціональності, поєднує думку і дії. В свою чергу, аргументація як інтелектуально-мовленнєва діяльність, комунікативно-прагматичний процес, що слугує обґрунтуванню певної точки зору з метою її сприйняття, розуміння і (або) прийняття індивідуальним або колективним реципієнтом тісно перетинається з критичним мисленням. Критичне мислення являє собою внутрішню сторону аргументації. Уміння аргументувати неможливо без уміння критично мислити, адже таке мислення ґрунтується на формулюванні запитань, виявленні проблем, які слід розв'язати шляхом переконливої аргументації через формулювання й відстоювання власної точки зору, вміння і готовність зрозуміти позицію іншого, здатність аналізувати й приймати рішення самостійно. Критичне мислення виявляється як здібність індивіда ставити під сумнів отриману інформацію, включаючи власні переконання. Це – досвідчене, майстерне, самостійне, відповідальне мислення, яке зорієнтоване на самовдосконалення, виправлення самого себе. Критичне мислення, прагнучи до переконливої аргументації, що посилюється визнанням інших точок зору, ґрунтується на двох структурних елементах, які визначають яким у подальшому буде процес аргументації з метою переконання себе та інших людей. Перший – критична настанова на пошук невідповідностей, другий – критична аргументація, що спрямована на обґрунтування виявлених раніше невідповідностей. Звідси, у системі критичного мислення відсутня абсолютна і єдина істинна правда. Така правда розглядається лише як одна з можливих варіантів пояснення дійсності та перспектив розвитку. Критичне мислення, як відкрите, оцінювальне, рефлексивне мислення, що не сприймає догм, є родовою ознакою демократичного суспільства, яке потребує не просто раціональних, а й самостійних, креативних, розумних громадян, здатних мати і формувати власну точку зору на соціально-культурні та політично-економічні процеси і явища життя [15].

У річці конкретного-практичного вирішення поставленої проблеми в системі вищої освіти та виходячи із необхідності кадрового забезпечення Національної гвардії України сучасними висококваліфікованими фахівцями нагальним завданням залишається впровадження в освітню діяльність Національної академії Національної гвардії України розроблених автором нових програм актуальних курсів: «Теорія аргументації» [16], «Теорія і практика аргументації» [17; 18], «Філософія культури» [19; 20; 21]. Викладання і вивчення цих дисциплін відкриває широкі можливості та механізми презентації й формування ціннісно-сміслових констант духовності й горизонтів духовної безпеки особистості курсантів, а також логічної й аргументативної компетентностей та критичного мислення особистості майбутніх офіцерів, як важливих засобів оптимізації протидії духовній агресії РФ проти України. У тому числі шляхом формування здатності критично осмислювати чинники соціокультурної динаміки, фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, що пов'язані з особливостями філософської рефлексії над найважливішими проблемами культури; вміння аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження; навичок використання набутих знань для обґрунтування власних переконань і громадянської позиції. Означені навчальні дисципліни містять у собі істотний потенціал з формування позитивної духовності особистості курсантів та її ядра – духовної культури, що розвивається упродовж

усього життя, має своїм підґрунтям інформацію. Духовна культура, будучи найважливішою, базовою сферою життєдіяльності людини, нації, суспільства, втілює ставлення людини до світу і себе, міру розуміння та володіння власним буттям у ціннісно-нормативному і смисловому вимірі, а також уміння користуватися останнім у своїй професійній діяльності та при регуляції своїх зв'язків із суспільством. Тим самим навчальні дисципліни «Теорія аргументації», «Теорія і практика аргументації», «Філософія культури», будучи ефективним засобом моделювання світогляду курсантів, генерації освітнього результату в їхній майбутній професійній діяльності, безпосередньо спрямовані на подальше продукування ustalених смисложиттєвих орієнтирів та цінностей, формування логічної та аргументативної компетентностей та критичного мислення, як основи презентації й кристалізування ціннісно-смислових горизонтів духовної безпеки особистості, почуття відповідальності, обов'язку, справедливості, національної ідентичності, соціальної, національно-патріотичної, громадянської позиції та дій [15; 18; 20; 21; 22; 23; 24].

У контексті означеного перспективним уявляється критичне осмислення можливостей, меж і ризиків духовного оновлення українського суспільства в умовах глобалізації; співвідношення національної і глобальної духовності; духовного захисту в сучасних умовах всеосяжних глобальних трансформацій та виборювання власної державності та ідентичності.

Список використаної літератури

1. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: затв. Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 26.02.2023).
2. Мануйлов Є.М., Калиновський Ю.Ю. Духовна безпека українського суспільства у державотворчих процесах сучасності. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Філософія*. Харків: Право, 2019. № 1 (40). С. 21–38. file:///D:/Downloads/duhovnaya-bezopasnost-ukrainskogo-obschestva-v-sovremennyh-protsessah-gosudarstvennogo-stroitelstva.pdf (дата звернення: 09.05.2023).
3. Терно С.О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя: Просвіта, 2009. 268 с. URL: https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_monograph.pdf (дата звернення: 28.02.2024).
4. Ущатовська Г.В. Індуктивний характер критичного мислення. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2012. Вип. 4(2). С. 93–98. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/58/57> (дата звернення: 28.02.2024).
5. Горохова І.В. Критичне мислення як предмет філософського дослідження. *Політологічний вісник*. 2015. Вип. 77. С. 56–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pv_2015_77_8 (дата звернення: 28.02.2024).
6. Овдійчук В. Структурно-компонентний аналіз поняття «критичне мислення» у психолого-педагогічному дискурсі. *Освітні обрії*. 2021. № 1(52). С. 22–27. URL: file:///D:/Downloads/5332-Текст%20статті-13144-1-10-20210918.pdf (дата звернення: 28.02.2024).
7. Романова С., Денисевич О. Розвиток критичного мислення особистості як проблема сучасної освіти. *Вісник національного авіаційного університету. Сер.: Педагогіка, психологія*. 2009. № 2. С. 113–118. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/2124/2115> (дата звернення: 28.02.2024).
8. Курило В.С., Степаненко В.І. Критичне мислення як складова резистентності до маніпулятивного впливу і резильєнтності особистості в умовах війни. *Інноваційна педагогіка*.

2023. Вип. 62. Т. 2. С. 131–134. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/62/part_2/62-2_2023.pdf (дата звернення: 28.02.2024).
9. Курило В.С., Караман О., Степаненко В.І. Сугестія і контрсугестія крізь призму критичного мислення в інформаційно-психологічному вимірі війни. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 65. Т. 2. С. 289–298. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/65_2023/part_2/41.pdf (дата звернення: 28.02.2024).
 10. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. N 286-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR220286?an=14> (дата звернення: 27.02.2023).
 11. Уханкіна В. Духовність як складову частину цінності. До проблеми визначення поняття. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Філософські науки*. Львів: Вид-во Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2008. № 607. С. 32–36. URL: https://vlp.com.ua/files/06_50.pdf (дата звернення: 16.05.2023).
 12. Богданова О.В. Духовність як методологічний «ключ» до розуміння всебічного розвитку гармонійної людини. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2018. Т. 81. № (III). С. 126–135. URL: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/178> (дата звернення: 16.05.2023).
 13. Про Заяву Верховної Ради України «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких»: Постанова Верховної Ради України від 02.05.2023 р. № 3078-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3078-IX> (дата звернення: 17.05.2023).
 14. Непіненко Л.П. Концепт-ідеологема «русского мира» як вияв смислової війни росії проти України. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: доба нестійкої інституційності: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Дніпро, 5 трав. 2023 р. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. URL: С. 152–156. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11615/1/Збірник_ПФГС_05.05.2023.pdf
 15. Непіненко Л.П., Дем'янишина С.В. Критичне мислення як невід'ємна риса вільної людини. Формування національної ідентичності українця через цінності Української Хартії вільної людини (м. Тернопіль, Україна, 20–21 жовтня 2022 року). *Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти* / Редкол.: О.М. Петровський, В.С. Мисик, І.М. Вітенко та ін. Тернопіль: ТОКІППО, 2022. С. 334–338. URL: <https://drive.google.com/file/d/1LrYmkjE0DhiNUPXoL6GeFCuJRTEDKrzk/view>
 16. Непіненко Л.П. Засаднича єдність вивчення основ теорії аргументації та формування й стимулювання критичного мислення курсантів. *Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціально-гуманітарних та поведінкових наук в умовах воєнного стану: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Чернігів, 25–26 квіт. 2023 р.: у двох томах. Т. 2. / голов. ред. В.Ф. Пузирний; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів: Академія ДПтС, 2023. С. 74–78. URL: https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Konferenciya-Tom-2-_25-26-kvitnya_2023.pdf
 17. Непіненко Л.П. Програма курсу «Теорія і практика аргументації» у системі розвитку аргументативної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 58–59. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/16265/Psykholohichni%20ta%20pedahohichni%20problemy%20profesiinoi%20osvity%20ta%20patriotychno%20vykhovannia_2023.pdf?sequence=1

18. Непіпенко Л.П. Логічна компетентність, аргументація та критичне мислення як важливі засоби оптимізації протидії духовній агресії РФ проти України. *Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектора безпеки і оборони: виклики сьогодення*: збірник тез доповідей III Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Вінниця 31 травня 2023 р.) / за ред. Міршука О.Є., Непіпенко Л.П., Чупрінової Н.Ю., Каплюченка О.П. Вінниця: НА НГУ, 2023. С. 174–178. URL: <https://nangu.edu.ua/uploads/files/documenty/Naukova%20diyalnist/naukovu%20forumy/2023/Zbirnik%20SGD%202023%5EM.pdf>
19. Непіпенко Л.П. Роль курсу «філософія культури» у формуванні метапредметних компетенцій майбутніх офіцерів. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення*: тези Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 березня 2023 року). Харків: Вид-во НАНГУ, 2023. С. 765–767. URL: http://nangu.edu.ua/uploads/files/Zbirnik_tez_APDSSBO.pdf
20. Непіпенко Л.П. «Філософія культури» як засіб моделювання світогляду майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Вісник Львівського ун-ту. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 48. С. 101–112. URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2023-48>
21. Непіпенко Л.П. Навчальна дисципліна «Філософія культури» як презентація й формування ціннісно-смыслових горизонтів духовної безпеки особистості. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 26 трав. 2023 р. К.: Київський інститут Національної гвардії України, 2023. С. 201–203. URL: https://kingu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/Zbirnik-tez-dopovidey-NPK-APZDB-2023_compressed.pdf
22. Непіпенко Л.П. Ціннісне в системі національної безпеки України. *Застосування Сухопутних військ Збройних Сил України у конфліктах сучасності (за досвідом забезпечення національної безпеки складовими сектору безпеки і оборони у російсько-українській війні в 2022 році)*: зб. тез доп. наук.-практ. конф. м. Львів, 17 листопада 2022 року. Львів: НАСВ, 2022. С. 278–279. URL: https://www.asv.mil.gov.ua/sites/default/files/attach/1067/zbirnyk_tez_2022_usya.pdf
23. Непіпенко Л.П., Дем'янишина С.В. Роль критичного мислення у формуванні національної ідентичності курсантів Національної гвардії України в умовах російсько-української війни. *Сьомі Геретівські читання: наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Тернопіль, Україна, 22 вересня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О.М. Петровський, В.С. Мисик, І.М. Вітенко, О.І. Когут, Ю.Ч. Шайнюк, Т.В. Магера, Ф.І. Полянський, Н.Б. Стрийвус, Г.І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. С. 249–254. URL: https://drive.google.com/file/d/1t37IxmFVFn34MUqKоMMrYhzY_kp336kQ/view
24. Непіпенко Л.П. Роль аргументації у формуванні національної ідентичності майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану*: тези II Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 23 листопада 2023 року). Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2024. С. 1248–1250. URL: https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/1716/1/НАДПСУ_23.11.2023.pdf

LOGICAL COMPETENCE, ARGUMENTATION AND CRITICAL THINKING AS IMPORTANT MEANS OF OPTIMIZING RESISTANCE TO SPIRITUAL AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE

Liudmyla Nepipenko

National Academy of the National Guard of Ukraine, Faculty of Humanities,

Department of Social and Humanitarian Sciences

Zakhysnykiv Ukrainy Square, 3, 61001, Kharkiv, Ukraine

The article concentrates on exploring the interrelation between logical competence and the reasoning ability of an individual based on critical comprehension of current events as important means of optimizing resistance to Russian aggression against Ukraine in the spiritual sphere. Specifically, it addresses the resistance to the integral components of Russia's full-scale hybrid invasion of Ukraine – informational and semantic wars aimed at substitution of the value system, radical alteration and manipulation of internal guidelines, and destruction of self-identity not only of individual personalities but also of the entire society, in order to make them incapable of resisting further classical conquest and subjugation. It is noted that spirituality belongs to one of the main existentials – exceptionally important modes of social being, the existence of the state. The sources and main threats to the spiritual security of the Ukrainian society are revealed. Emphasis is placed on the significant differences in the effectiveness of proving and refuting in logic and in real practice of the argumentation process, where the value-semantic approach can acquire an independent meaning. The reasons are given that implementation of the educational courses "Philosophy of Culture", "Theory of Argumentation", "Theory and Practice of Argumentation" into the educational activity of the National Academy of the National Guard of Ukraine should become a powerful impetus in the context of the task assigned to educational institutions to update educational content towards meeting the needs for the formation of quality human capital with innovative, systemic, and critical thinking. The methodological basis of the research consists of the pragmatic-axiological role of the philosophy of education, which provides theoretical foundations for understanding the educational role of the values of critical thinking, as well as the principles of scientific objectivity and social humanism, dialectical approach, including the principles of development, determinism, interrelation and interaction, recognition of social patterns and the possibility of their cognition. The following research methods were used in the process of preparing the article: analysis and synthesis of factual material, elements of comparative analysis of argumentation in traditional logic and in the theory of argumentation as a field of philosophical knowledge, induction, deduction, systemic-structural, as well as theoretical analysis of source materials on the issue, pragmatic and axiological, ascending from the abstract to the concrete.

Key words: logical competence, argumentation, critical thinking, spirituality, spiritual aggression, spiritual security.